

Stahovschi Ada

PhD Associate Professor

Military Academy of the Armed Forces

Republic of Moldova

**OPPORTUNITIES AND STRATEGIES TO ENSURE ENERGY
SECURITY OPORTUNITĂȚI ȘI STRATEGII PENTRU
ASIGURAREA SECURITĂȚII ENERGETICE**

***Abstract.** The article includes a qualitative analysis of the problems facing the EU energy sector, the challenges facing energy policy. Energy resources are of particular importance due to the establishment of energy as a vital principle of economic and social progress. Energy security is a constant concern for the whole European community. These are largely the basis of energy security, which along with other components of economic security is an important element of overall security, having a special significance for the sustainable development of the economy. Energy has always been a component of the European integration process. The European Union is poorly secured with energy resources. This is due to the age of their exploitation and their gradual depletion, exceeding the upper limit of sustainability, lack of alternative solutions, etc. Although EU Member States are largely dependent on imported energy resources, most countries have ensured their electricity production according to their own needs, also making surpluses for export. The problem of ensuring energy security is becoming particularly acute for developing countries, which are characterized by contradictory economic development strategies, problems of insufficiency or even lack of energy resources.*

***Keywords:** Energy, energy resources, energy security, energy policy, competitiveness, energy market, economy.*

Rezumat. Articolul cuprinde o analiză calitativă asupra problemelor cu care se confruntă sectorul energetic al UE, provocările cu care se confruntă politica energetică. Resursele energetice au o importanță deosebită datorită constituirii energiei ca principiu vital al progresului economic și social. Securitatea energetică constituie o preocupare constantă pentru toată comunitatea europeană. Acestea, în mare parte, stau la baza securității energetice, care de rând cu alte componente ale securității economice reprezintă un element important al securității generale, având

o semnificație deosebită pentru o dezvoltare durabilă a economiei. Energia a fost dintotdeauna parte componentă a procesului de integrare europeană. Uniunea europeană este slab asigurată cu resurse energetice. Aceasta se datorează vechimii exploatarii acestora și epuizării treptate a lor, depășirea limitei superioare a sustenabilității, lipsa soluțiilor alternative etc. Deși statele membre ale UE sunt în mare parte dependente de resurse energetice de import, majoritatea statelor și-au asigurat producerea energiei electrice conform necesităților proprii, realizând și excedente pentru export. Problema asigurării securității energetice devine deosebit de acută pentru țările în curs de dezvoltare, pentru care sunt caracteristice strategii de dezvoltare economică contradictorii, probleme de insuficiență sau chiar lipsă a resurselor energetice.

Cuvinte cheie: energie, resurse energetice, securitate energetică, politica energetică, competitivitate, piața energetică, economie.

INTRODUCERE

Dezvoltarea economică durabilă a unui stat este în mare măsură condiționată de gradul de aprovizionare cu energie electrică pe termen lung. Resursele energetice au o importanță deosebită datorită constituirii energiei ca principiu vital al progresului economic și social. Acestea, în mare parte, stau la baza securității energetice, care de rând cu alte componente ale securității economice reprezintă un element important al securității generale, având o semnificație deosebită pentru o dezvoltare durabilă a economiei.

Securitatea energetică constituie o mare preocupare atât pentru statele membre ale UE, cât și pentru întreaga comunitate europeană. Pentru Moldova, stat cu aspirații europene, problematica securității energetice este vitală în condițiile dependenței totale de resursele energetice și, în mare parte, de cele energetice. Integrarea Moldovei pe piața energetică europeană devine o prioritate pentru viitorul acesteia.

Uniunea europeană este slab asigurată cu resurse energetice. Aceasta se datorează faptului, că exploatarea acestora sa început destul de demult, resursele sau epuizat, iar utilajele pe parcursul anilor sau amortizat și fizic și moral, depășirea limitei superioare a sustenabilității, lipsa soluțiilor alternative etc.

POLITICA ȘI COOPERAREA ENERGETICĂ – ELEMENTE CHEIE PENTRU ASIGURAREA SECURITĂȚII ENERGETICE

Creșterea consumului de resurse energetice se datorează faptului, că în ultimii ani a crescut numărul populației, în rezultat creșterea consumului a condus la creșterea resurselor utilizate în activitatea economică și de aici a apărut și riscul de epuizare a resurselor naturale finite. Statele europene s-au confruntat cu o scădere a cantității de resurse și de aceea, au încercat să găsească alte surse înlocuitoare, să adopte unele strategii [2, p.5].

Strategia Europeană privind Uniunea Energiei, care a fost adoptată de Comisia Europeană, pe 25 februarie 2015 include 5 *elemente principale* [6]:

- *securitatea energetică;*
- *solidaritatea și încrederea;*
- *piață internă de energie;*
- *eficiență energetică;*
- *inovarea și competitivitatea.*

Scopul principal al strategiei este de a oferi sistemului energetic european oportunități pentru asigurarea aprovizionării și formarea unei piețe unice a energiei.

Pentru consolidarea securității aprovizionării cu resurse energetice este necesar de a trece la o cooperare regională în domeniul sectorului energetic. În acest context, toate țările membre participă activ la activitatea comună a Comisiei Europene pentru conectarea rețelelor de gaze naturale din Europa Centrală și de Sud-Est (CESEC). Memorandumul de Înțelegere de lansare a acestei inițiative a fost semnat la 10 iulie 2015, la Dubrovnik.

Conform cerințelor politicii energetice a UE și a statelor membre, UE își asumă responsabilitatea de a asigura securitatea aprovizionării cu resurse energetice, iar statele membre, la rândul lor, responsabilitatea privind stabilirea structurii aprovizionării lor surse energetice. Legislația UE privind securitatea aprovizionării cu resurse energetice vizează, în principal, piețele energiei electrice și a gazelor naturale și este strâns legată de următoarele obiective ale UE [4]:

- *formarea și consolidarea unei piețe unice a energiei,*

- *îmbunătățirea eficienței energetice și*
- *promovarea surselor regenerabile de energie.*

Resursele energetice au fost dintotdeauna o parte componentă a procesului de integrare europeană. În vederea creării unei piețe unice energetice europene, activitatea de reglementare în domeniul sistemului energetic, din ultimii ani a fost orientată nu numai spre conferirea unei baze juridice politicii UE în domeniul energiei, în cadrul Tratatului de la Lisabona (2007), dar și spre partajarea competențelor în acest domeniu între Uniunea Europeană și statele membre UE. Potrivit cerințelor Tratatului privind funcționarea UE, principalele obiective ale politicii Uniunii Europene în domeniul sectorului energetic sunt [3, art 194]:

- să asigure funcționarea pieței energiei;
- să asigure securitatea aprovizionării cu energie a statelor membre;
- să promoveze eficiența energetică și economia de energie, precum și dezvoltarea de noi surse de energie și energii regenerabile.

Formarea unei Uniuni a Energiei va contribui la dezvoltarea economiei UE, la formarea strategiei securității energetice și a angajamentului UE de a combate schimbările climatice, oferind în același timp o gamă mai largă de opțiuni și prețuri mai mici pentru consumatorii și întreprinderile din statele membre.

Pentru a atinge obiectivele Pactului Ecologic European, Comisia Europeană a lansat, în anul 2020, *cinci strategii UE* [1]:

- *pentru integrarea sistemelor energetice,*
- *pentru hidrogen,*
- *pentru reducerea emisiilor de metan,*
- *pentru valorificarea potențialului energiei regenerabile offshore,*
- *pentru renovarea clădirilor în Europa.*

Creșterea dependenței de importul resurselor energetice, prețurile ridicate la aceste resurse, creșterea cererii la energie, riscuri de securitate a aprovizionării cu resurse energetice reprezintă provocările cu care se confruntă în ulimul timp UE în domeniul sistemului energetic. Aceste provocări afectează în primul rând țările producătoare și pe cele de tranzit, de aceea este nevoie de o mai mare transparență și măsuri mai bune de integrare și interconectare pe piețele energetice.

PROBLEMATICA ȘI PROVOCĂRILE SECURITĂȚII ENERGETICE

Problematika securității energetice, în practica internațională vizează următoarele aspecte [5]:

- aprovizionarea cu energie electrică pe termen lung;
- accesibilitatea resurselor energetice și energiei pentru consumatori;
- creșterea competitivității pieței energetice;
- reducerea pierderilor la consumul de resurse energetice și energie;
- promovarea energiei durabile, precum și dezvoltarea surselor regenerabile de energie etc.

Aceste probleme sunt caracterizate și în politica energetică a Uniunii Europene. Referitor la securitatea energetică, politica energetică a UE prevede un șir de strategii, acțiuni, care includ [5]:

- Diversificarea surselor și rutelor de transport a resurselor energetice pentru asigurarea continuității aprovizionării acestora;
- Interconectarea energetică dintre țările comunitare, care presupune ca nici un stat membru să nu rămână izolat în situație de criză;
- Scăderea dependenței de surse convenționale prin sporirea ponderii surselor regenerabile de energie și creșterea eficienței energetice;
- Dialogul consolidat cu furnizorii-cheie ai UE actuali și de perspectivă.

Situația politicii europene privind securitatea energetică a statelor membre este o problemă actuală care încă nu a înregistrat progrese semnificative de la intrarea în vigoare a mecanismelor propuse de Uniunea Europeană.

Politica energetică a UE se bazează pe următorii piloni [5]:

- piața internă a energiei,
- securitatea energetică și
- componenta de schimbări climatice.

Piața internă a energiei se referă la o liberalizare a pieței europene a energiei, piață în cadrul căreia să poată avea acces orice stat sau agent economic.

UE încearcă să realizeze această liberalizare a pieței interne pentru a elimina cazul piețelor de monopol, în cadrul cărora există un singur actor care manipulează

prețul pe piață, în funcție de propria politică de formare a prețului. Reforma privind piața resurselor energetice are scopul de a stimula competitivitatea pe piața de energie electrică, să elimine cazurile de formare de monopol, suprataxarea produselor și serviciile oferite de firmele ce au caracter de monopol, eliminând totodată practicile anticoncurențiale prestate de acestea. Acest proces se va realiza prin intermediul unei legislații europene care să reglementeze piața internă a energiei, atât la nivel de stat cât și la nivel european, să asigure acces liber la rețelele electrice atât companiilor de stat cât și a companiilor private.

CONCLUZII

Cercetările efectuate în domeniul securității energetice în condiții de instabilitate economică mondială au permis formularea următoarelor *concluzii*:

Securitatea energetică, ca element definitoriu al securității economice, este strâns legată de orice acțiune sau inacțiune a oricărui actor al lanțului deținător - exploatare - producător - transportator - distribuitor – furnizor - consumator, legată direct sau indirect de resursele energetice, ce are ca scop o influență sau un control de natură economică sau politică. Prin urmare, riscurile la adresa securității energetice continuă să aibă un caracter permanent cu care se confruntă orice economie dependentă de resurse energetice externe, indiferent de gradul său de dezvoltare.

Uniunea europeană este slab asigurată cu resurse energetice. Aceasta se datorează faptului, că exploatarea acestora sa început destul de demult, resursele sau epuizat, iar utilajele pe parcursul anilor sau amortizat și fizic și moral, depășirea limitei superioare a sustenabilității, lipsa soluțiilor alternative etc. Deși statele membre ale UE sunt în mare parte dependente de resurse energetice de import, majoritatea statelor și-au asigurat producerea energiei electrice conform necesităților proprii, realizând și excedente pentru export.

În condițiile în care securitatea energetică a devenit unul dintre factorii cheie ai stabilității economice a fiecărui stat, problema volatilității prețurilor la resursele energetice ocupă un loc important în asigurarea securității economice și energetice mondiale. Șocurile petroliere au provocat daune semnificative economiei mondiale în ansamblu.

Ca instrument al îmbunătățirii nivelului securității energetice, se propune dezvoltarea și explorarea surselor de energie regenerabilă existente în țară, în special biomasa, energia eoliană, solară și hidroelectrică. Pentru popularizarea și implementarea la scară mare a tehnologiilor în producerea energiei regenerabile este nevoie de creat un cadru normativ și condiții economico-financiare propice. În particular, se recomandă armonizarea legislației naționale cu cea europeană în privința utilizării energiei regenerabile și utilizarea tarifelor garantate pentru producători.

Bibliografie:

1. Pactul ecologic European, 11/12/2019, [online], [accesat 23.07.2021]. Disponibil: https://ec.europa.eu/romania/news/20191211_pactul_ecologic_european_ro
2. Transformarea economiei UE pentru un viitor durabil, Bruxelles, 11.12.2019, p 4-17, [online], [accesat 20.08.2021]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f01aa75ed71a1.0020.02/DOC_1&format=PDF
3. Tratatul privind funcționarea UE. JO C 326/47 din 26.10.2012, [online], [accesat 20.08.2021]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:326:FULL:RO:PDF>
4. Tratatul Comunității Energetice. JO L 198 din 20.07.2006, [online], [accesat 20.08.2021]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:127074&from=RO>
5. Politica energetica a UE. Concluzii ale CE. [accesat 24.08.2021]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/media/48057/st05263-en21.pdf>
6. Strategia Europeană privind Uniunea Energiei. Communication Framework Strategy for a Resilient Energy Union with a Forward-Looking Climate Change Policy. COM/2015/080 final, 2015], [online], [accesat 22.08.2021].Disponibil: <https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vjs4eawp4nyf>